

впливу політичними партіями й іншими об'єднаннями громадян, а також громадянами; законодавче закріплення незалежності НБУ; стабільний характер формування керівних органів НБУ; виконання рішень та вимог НБУ всіма без винятку учасниками банківської діяльності. У контексті викладеного важливе значення мають законодавчі положення про взаємодію та взаємовідносини НБУ з Президентом України, органами державної влади. Цьому питанню присвячено розділ IX Закону України «Про Національний банк України». Лише незалежний, авторитетний, фінансово забезпечений Центральний банк може бути запорукою здійснення ефективної фінансової, грошово-кредитної та бюджетної політики держави.

Важливою гарантією належного здійснення банківської діяльності є нормативно-правові приписи, що скеровують банки діяти виключно у межах реально залучених ресурсів. Тобто, банки мають керуватися принципом діяльності в межах реально залучених ресурсів передусім у процесі кредитної діяльності, яка, у свою чергу, залежить від обсягів депозитної діяльності та залучених ззовні ресурсів.

Розглянуті у даній статті питання є свого роду актуалізацією численних проблем, що мають місце у банківській діяльності.

Список використаних джерел:

1. Туляй Е. Ю. Финансово-правовое регулирование банковской деятельности в Российской Федерации / Е. Ю. Туляй. – Томск: Изд-во НТЛ, 2010. – 184 с.
2. Орлюк О. П. Банківська діяльність як елемент фінансової діяльності держави / О. П. Орлюк // Часопис Київського університету права. – 2003. – № 3. – С. 41-46.

МЕЛЬНИК В. І.,

аспірант

(Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»)

УДК 351.744:007

ПРОБЛЕМИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ У СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ

У статті визначено шляхи удосконалення системи інформаційного забезпечення діяльності органів внутрішніх справ, охарактеризовано процес збору співробітником органів внутрішніх справ інформації, необхідної для реалізації покладених на нього завдань щодо охорони громадського порядку в сільській місцевості.

Ключові слова: інформація, інформаційне забезпечення, органи внутрішніх справ, громадський порядок, сільська місцевість.

В статье определены пути усовершенствования системы информационного обеспечения деятельности органов внутренних дел, охарактеризован процесс сбора сотрудником органов внутренних дел информации, необходимой для реализации возложенных на него задач по охране общественного порядка в сельской местности.

Ключевые слова: информация, информационное обеспечение, органы внутренних дел, общественный порядок, сельская местность.

The article deals with the ways to improve the informative providing of the activities of internal affairs bodies, the process of gathering the information that is needed to the achievement the tasks of the internal affairs officer for the protection of public order in rural district.

Key words: *information, information security, internal affairs bodies, public order, rural district.*

Вступ. Захист прав та свобод людини і громадянина гарантується Конституцією України [1]. Сьогодні проблема забезпечення реалізації, охорони і захисту прав, свобод та законних інтересів громадян набула особливої актуальності. У діяльності органів внутрішніх справ виконання цього положення Основного Закону займає особливе місце.

Практика діяльності органів внутрішніх справ свідчить, що важливою передумовою забезпечення громадського порядку на певній території є, перш за все, врахування місцевих особливостей, чітка організація та управління силами і засобами, можливість отримання своєчасної й достовірної інформації про вчинені правопорушення, оперативного реагування на неї [2]. Профілактика правопорушень, посилення боротьби зі злочинністю, охорона громадського порядку, поліпшення стану оперативної обстановки та інші завдання, що стоять перед органами внутрішніх справ, потребують подальшого вдосконалення інформаційного забезпечення їх діяльності. Система інформаційного забезпечення здійснює інформаційну підтримку органів внутрішніх справ у розкритті та попередженні злочинів, установленні й розшуку злочинців, надає багатоцільову статистичну, аналітичну та довідкову інформацію [3].

Слушною є думка професора Р. А. Калюжного [4], який зазначає, що при організації системи інформації в органах внутрішніх справ необхідно враховувати ряд вимог, реалізація яких забезпечує її ефективність. Так, інформація має бути: необхідною; достатньою; мінімальною; вірогідною; надійною; сучасною; оперативною; систематичною; мінімально формалізованою і з максимальною уніфікацією носіїв інформації. На жаль, на практиці ці вимоги виконуються далеко не завжди.

Удосконаленню діяльності інформаційного забезпечення органів внутрішніх справ присвячено низку спеціальних нормативно-правових актів, програм, зокрема Закон України 09 січня 2007 р. № 537-V «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки», Укази Президента України від 20 жовтня № 1497/2005 «Про першочергові завдання щодо впровадження новітніх інформаційних технологій», від 31 січня 2006 р. № 80/2006 «Про Єдину комп'ютерну інформаційну систему правоохоронних органів з питань боротьби зі злочинністю», наказ Міністерства внутрішніх справ України від 02 лютого 2006 р. № 112 «Про затвердження Програми створення єдиної цифрової відомчої телекомунікаційної мережі МВС України» та ін.

У спеціальній літературі та наукових дослідженнях проблему інформаційного забезпечення діяльності органів внутрішніх справ розглядали такі провідні вчені, як: В. Б. Авер'янов, М. І. Ануфрієв, О. М. Бандурка, Ю. П. Битяк, І. П. Голосніченко, М. М. Дорогих, М. І. Єропкін, Р. А. Калюжний, С. В. Ківалов, Л. В. Коваль, В. К. Колпаков, Я. Ю. Кондратьєв, В. І. Олефір, В. П. Петков, В. М. Плішкін, Ю. І. Римаренко, О. П. Рябенко, В. Д. Сущенко, В. І. Шакур, Ю. С. Шемшученко, В. К. Шкарупа та ін.

Постановка завдання. Мета статті полягає висвітлення особливостей інформаційного забезпечення діяльності органів внутрішніх справ у сільській місцевості.

Результати дослідження. Інформаційне забезпечення є одним із головних елементів ефективного функціонування будь-якої управлінської системи. Таке твердження в повній мірі відноситься і до організації роботи співробітників органів внутрішніх справ, у тому числі й у сфері забезпечення громадського порядку.

Відповідно до Закону України «Про інформацію» (ст. 1) [5] під інформацією слід розуміти документовані або публічно оголошені відомості про події та явища, що відбуваються у суспільстві, державі та навколишньому природному середовищі.

В свою чергу, А. І. Іпакян під інформацією в органах внутрішніх справ розуміє відомості, що відображають стан злочинності та охорони громадського порядку, характеризують сили та засоби органів внутрішніх справ, способи й методи впливу на керовану систему і результати управляючого впливу, умови та прояви зовнішнього середовища, що впливає на стан сфери управління та ефективність діяльності органів внутрішніх справ» [6]. Цілком очевидним є той факт, що без добре налагодженої інформаційної роботи органів внутрішніх справ перевага завжди буде на боці злочинців, які зможуть вільно вибирати час і місце вчинення злочину та мати для цього необмежені можливості.

Співробітники органів внутрішніх справ постійно перебувають у певному інформаційному середовищі. В процесі їхньої діяльності у них накопичується, видозмінюється та вдосконалюється інформація, яку вони отримують у процесі повсякденного спілкування з колегами та громадянами. Реалізація прийнятих співробітниками органів внутрішніх справ рішень, оцінка отриманих результатів роботи сприяють постійному поповненню масиву такої інформації.

Процесу збору співробітником органів внутрішніх справ інформації повинні передувати етапи визначення завдань одержання інформації, переліку питань, що мають важливе значення в профілактичній роботі, та вибору джерел одержання інформації, встановлення її характеру і необхідного обсягу.

Так, для збору інформації використовуються різноманітні методи: повідомлення різних суб'єктів, спостереження, опитування та ін. Джерелами одержання інформації співробітниками органів внутрішніх справ можуть бути повідомлення громадян і посадових осіб; повідомлення галузевих служб органів внутрішніх справ; повідомлення під час обходів, рейдів і оперативного відпрацьовування адміністративної дільниці; повідомлення і результати роботи позаштатних співробітників міліції та ін.

Загальний обсяг інформації, що збирається співробітником органів внутрішніх справ для реалізації покладених на нього завдань щодо охорони громадського порядку в сільській місцевості, можна умовно об'єднати в наступні групи:

- демографічна і соціально-економічна характеристика території обслуговування;
- дані про випадки порушення громадського порядку та осіб, які їх скоїли;
- причини порушення громадського порядку та умови, що йому сприяють;
- поширеність порушення громадського порядку на території і серед визначених категорій і груп громадян;
- дані про протиправну поведінку конкретних осіб;
- характеристика сил і засобів, за допомогою яких можливе попередження порушень громадського порядку;
- способи і засоби впливу на громадян, спрямовані на скорочення кількості випадків порушень громадського порядку;
- умови, що впливають на ефективність роботи співробітника органів внутрішніх справ.

На нашу думку, доцільним є вивчення соціально-економічних особливостей дільниці обслуговування, що допоможе співробітникові виділити з усієї маси явищ ті, які породжують порушення громадського порядку (пияцтво, відсутність умов проведення дозвілля тощо).

Інформація про причини адміністративних правопорушень, що посягають на громадський порядок, та умови, які сприяють їх скоєнню, є основою для розробки заходів запобігання правопорушень на території обслуговування. Для виявлення причин і умов скоєння правопорушень, що посягають на громадський порядок, співробітники органів внутрішніх справ повинні отримувати інформацію про криміногенні фактори, що зустрічаються на території дільниці та відносно тих, що існують в мікросередовищі (виробничих, навчальних колективах, родині, найближчому побутовому оточенні тощо). Разом з тим, необхідно також мати інформацію про вплив криміногенних умов на осіб, які проживають на дільниці обслуговування і поза її межами.

Для проведення індивідуальної профілактичної роботи з конкретними особами співробітники органів внутрішніх справ повинні визначити доцільність і необхідність організації з ними заходів, коло питань, які потрібно з'ясувати і вирішити в процесі реалізації.

Дефіцит інформації у співробітників органів внутрішніх справ часто призводить до того, що повторні порушення громадського порядку оцінюються як первинні й відносно них застосовуються неадекватні, й тому неефективні заходи впливу.

На оперативне отримання інформації співробітником органів внутрішніх справ впливає і такий фактор, як його мобільність. Наявність транспорту і доріг з гарною прохідністю, що пов'язують між собою населені пункти обслуговування, а також налагоджена робота телефонного зв'язку дозволяють співробітнику органів внутрішніх справ значно активізувати збір інформації, яка його цікавить. Наявність стійкого зв'язку дозволяє також вчасно вживати профілактичних заходів, оперативно реагувати на сигнали по фактах порушення громадського порядку. Так, у сільській місцевості існує закономірність: чим далі від районного центру знаходиться дільниця обслуговування, і чим гірше існуючий між ними телефонний і транспортний зв'язок, тим слабкіше інформування по лінії міськрайоргану і, навпаки.

Зупинимось детальніше на специфіці одержання співробітником органів внутрішніх справ інформації з конфіденційних джерел у сільській місцевості. Так, якщо в умовах міста стосунки між громадянами характеризуються високим ступенем анонімності, то в умовах сільської місцевості ситуація виглядає інакше, оскільки в селах населення має свою систему ціннісної орієнтації і норми поведінки. Тут переважають безпосередні контакти між людьми, високий соціальний контроль за процесами, що відбуваються в суспільстві.

У той же час одержати потрібну інформацію, особливо для співробітника органів внутрішніх справ, що не є жителем даної місцевості, доволі складно; крім цього, отриману інформацію часом нелегко реалізувати, тому що її використання може привести до розшифровки джерела інформації. При цьому велике значення відіграють особисті якості співробітника органів внутрішніх справ, його професійна майстерність, уміння працювати з людьми, реалізовувати інформацію з користю для справи і без шкоди для налагоджених відносин із громадянами, схильними до співпраці.

Зауважимо, що система інформаційного забезпечення діяльності співробітників органів внутрішніх справ має потребу в постійному вдосконаленні не тільки по лінії отримання інформації від зовнішніх джерел інформації, але й джерел, що функціонують у внутрішньому середовищі.

Одним зі шляхів підвищення інформування співробітника органів внутрішніх справ про процеси, що відбуваються на дільниці обслуговування, є поліпшення інформаційного обміну з працівниками галузевих служб органу внутрішніх справ, дільничними інспекторами, що працюють на суміжних ділянках [7].

Необхідно зазначити, що, здійснюючи дану діяльність, співробітник органів внутрішніх справ використовує значну кількість різних джерел інформації як у внутрішньому (стосовно органів внутрішніх справ), так і зовнішньому середовищі. Інформація, що збирається, носить комплексний характер і містить у собі значний перелік питань: від демографічної ситуації, соціально-економічної обстановки на адміністративній ділянці, до конкретних даних про поведінку осіб, які стоять на обліку. Використання цієї інформації має багатоцільовий характер.

Співробітник органів внутрішніх справ повинен здійснювати цілеспрямований збір і аналіз інформації. Крім цього, система інформаційного забезпечення має бути ретельно продуманою і погодженою з її суб'єктами.

Досліджуючи питання обігу інформації, не можна залишити поза увагою її значення в процесі планування діяльності співробітника органів внутрішніх справ при попередженні порушень громадського порядку.

Планування дозволяє співробітнику органів внутрішніх справ раціональніше використовувати робочий час, забезпечує наступність і цілеспрямованість у вирішенні службових завдань, зокрема і у сфері забезпечення громадського порядку. Крім того, планування надає можливість керівнику здійснювати контроль над роботою співробітника органів внутрішніх справ і вчасно вживати заходів з підвищення її ефективності.

Незважаючи на те, що в ході виконання службових обов'язків виникає багато непередбачених і тому заздалегідь незапланованих дій, варто прагнути, щоб план роботи не під-

давався частим змінам, а передбачені співробітником заходи виконувалися якісно і вчасно. Це досягається завдяки ретельно проведеному аналізу оперативної обстановки, передбаченню можливих її змін і розробці на цій підставі відповідних заходів реагування.

Слушною, на наше переконання, є думка М. І. Єропкина [7], який вказує, що у тих випадках, коли складанню плану не передують всебічна інформаційно-аналітична робота, його реальність не забезпечується. Тому при плануванні заходів має забезпечуватися максимально повне використання всього арсеналу наявних сил і засобів для вирішення поставлених завдань.

Невідповідність між запланованою і реально виконуваною роботою базується на тому, що повсякденна діяльність співробітника органів внутрішніх справ, як правило, визначається станом оперативної обстановки на ділянці обслуговування на конкретний день та годину. Для одержання інформації про процеси, що відбуваються на ділянці, співробітник періодично, насамперед, через чергового міськрайоргану внутрішніх справ та інші джерела, прагне одержати максимум інформації про оперативну обстановку, і, виходячи з її аналізу, планує першочергові невідкладні заходи, які заздалегідь неможливо було передбачити в плані. Внаслідок цього, співробітник органів внутрішніх справ виконує фактично більший обсяг роботи, ніж той, котрий передбачений формальним планом.

Найважливіша сфера діяльності співробітника органів внутрішніх справ – громадські місця. Проте заходи з охорони громадського порядку співробітниками органів внутрішніх справ, як правило, ініціативно не плануються. Так само самостійно не плануються і не мають системного характеру заходи індивідуальної профілактики. Перевірка осіб, які перебувають на обліку, в основному здійснюється при комплексних заходах, а також при роботі з розкриття злочинів на ділянці.

Причинами цього, на наше переконання, є низький рівень управлінської діяльності суб'єктів, що здійснюють керівництво співробітниками органів внутрішніх справ; неналежним чином організована робота з навчання співробітників органів внутрішніх справ та узагальнення позитивного досвіду; відсутність у міськрайорганах методичних матеріалів з визначеної проблеми.

Необхідно назвати й причини іншого характеру: значна завантаженість роботою співробітників органів внутрішніх справ внаслідок її багатофункціональності, низький освітній рівень, незначний стаж роботи на займаній посаді.

Важливим етапом в організації діяльності співробітників органів внутрішніх справ у сфері забезпечення громадського порядку в сільській місцевості є налагодження і функціонування системи інформаційного забезпечення, правильне планування своєї роботи у відповідності з оперативною обстановкою, що визначається планами заходів міськрайоргану внутрішніх справ і функціональними обов'язками.

Узагальнюючи, зазначимо, що інформацію у сфері забезпечення громадського порядку, яка може становити інтерес для співробітників органів внутрішніх справ, можна умовно розділити на два блоки:

- відносно причин порушень громадського порядку;
- про осіб, схильних до порушень громадського порядку.

Залежно від джерел отриманої інформації, необхідної для роботи, її можна розділити на два види: у внутрішньому середовищі; у процесі роботи на ділянці при спілкуванні з населенням.

Варто зауважити, що сфері інформаційного забезпечення притаманна низка недоліків, зокрема: незадовільне матеріально-технічне та програмне забезпечення органів внутрішніх справ; нераціональне використання відповідного фінансування на підтримку та розвиток інформаційної системи; недостатня поінформованість населення; дублювання збирання і багаторазова переробка однакових даних різними галузевими службами і на різних рівнях; відсутність реальної та належної інформаційної взаємодії між зацікавленими органами, департаментами та установами; недостатня повнота і вірогідність даних; застарілість технічних комплексів МВС, УМВС України в областях, переважна більшість яких виробила свій ресурс; недосконалість і неврегульованість нормативно-правової бази інформаційних банків даних [3, с. 255].

Висновки. З огляду на вищевикладене, зазначимо, що інформаційне забезпечення є одним із важливих елементів організації роботи співробітників органів внутрішніх справ, зокрема у сфері забезпечення громадського порядку.

Система інформаційного забезпечення діяльності співробітників органів внутрішніх справ має потребу в постійному удосконаленні не тільки по лінії отримання інформації від зовнішніх джерел інформації, але й джерел, що функціонують у внутрішньому середовищі.

На нашу думку, для всіх видів інформаційного забезпечення важливе значення мають вірогідність і точність, кількість та якість інформації, її цінність, корисність і своєчасність, але найважливішим в інформаційному забезпеченні управління органами внутрішніх справ є ефективне використання інформації для прийняття управлінських рішень та їх реалізації.

Список використаних джерел:

1. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. – К., 1996. – 78 с.
2. Грабельников В. А. Організація охорони громадського порядку в санаторно-курортних та інших зонах відпочинку громадян: дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / В. А. Грабельников. – К., 2007. – 182 с.
3. Ануфрієв М. І. Вищий заклад освіти МВС України: наук.-практ. посіб. / М. І. Ануфрієв, О. М. Бандурка, О. Н. Яриш. – Харків: Ун-т внутр. справ, 1999. – 369 с.
4. Калюжний Р. А. Інформаційне забезпечення управлінської діяльності в умовах інформатизації: організаційно-правові питання теорії і практики: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Р. А. Калюжний, В. О. Шамрай, М. Я. Швець та ін.; за ред. Р. А. Калюжного та В. О. Шамрая. – К.: Акад. державної податкової служби України, 2002. – 296 с.
5. Про інформацію: Закон України від 2 жовтня 1992 р. № 2657-XII // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1992. – № 48. – Ст. 650.
6. Ипакян А. П. Организация системы информации и аналитическая работа в органах внутренних дел / А. П. Ипакян. – М., 1971. – 32 с.
7. Ковалів М. В. Інформаційно-аналітична робота в ОВС / М. В. Ковалів // Проблеми інформаційного забезпечення діяльності практичних підрозділів ОВС та впровадження інформаційних технологій в навчальний процес. – Львів, 2004. – С. 126-134.

